

„(Evropska) Unija je zasnovana na vrednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokratije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Ove vrednosti su zajedničke državama članicama u društvu u kojem preovlađuju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i ravnopravnost žena i muškaraca.“

Član 2, Ugovor o Evropskoj uniji

Predgovor

Osnovna prava utvrđuju minimum standarda kako bi se osiguralo dostojanstveno ophođenje prema svakoj osobi. Bilo da je reč o pravu na slobodu od diskriminacije na osnovu starosti, invalidnosti ili etničke pripadnosti, pravu na zaštitu ličnih podataka ili pravu na dostupnost pravne zaštite, potrebno je promovisati i štititi sva ova prava.

Države članice Evropske unije (EU) imaju dugu tradiciju promovisanja osnovnih prava. Sama Evropska unija je izgrađena na ovim vrednostima i posvećena garantovanju prava proklamovanih u Povelji o osnovnim pravima Evropske unije. Agencija za osnovna prava Evropske unije (FRA) ustanovljena je kao nezavisno telo u cilju pružanja podrške ovim nastojanjima.

Uprkos ovom nasleđu, mnogobrojni problemi sprečavaju sprovođenje osnovnih prava u praksi. Kroz prikupljanje i analizu podataka u Evropskoj uniji, Agencija za osnovna prava pomaže institucijama Evropske unije kao i državama članicama u razumevanju i prevazilaženju ovih problema. Zahvaljujući partnerstvu sa institucijama Evropske unije, državama članicama EU i drugim organizacijama na međunarodnom, evropskom i nacionalnom nivou, Agencija za osnovna prava EU igra značajnu ulogu u omogućavanju sprovođenja osnovnih prava u praksi za sve građane Evropske unije.

Morten Kjerum
direktor

Ilze Brands Kehris
predsednica
Upravnog odbora

Ko smo mi

Evropska unija je 2007. godine osnovala Agenciju za osnovna prava (FRA) sa specifičnim zadatkom pružanja nezavisnih saveta zasnovanih na dokazima u oblasti osnovnih prava. Agencija za osnovna prava je jedna od specijalizovanih agencija Evropske unije koje se finansiraju iz njenog budžeta. Ove agencije su ustanovljene radi pružanja stručnih saveta institucijama EU i državama članicama po svim pitanjima.

Agencija zapošljava 90 službenika uključujući pravne eksperte, stručnjake političkih i društvenih nauka, statističare kao i stručnjake za komunikaciju i umrežavanje.

Njihovim radom rukovodi Upravni odbor Agencije. Upravni odbor je zadužen za utvrđivanje prioriteta u radu, odobravanje budžeta i praćenje rada Agencije. Članove Upravnog odbora čine nezavisni stručnjaci, po jedan iz svake države članice, dva predstavnika Evropske komisije i jedan nezavisan stručnjak koga imenuje Savet Evrope.

Osnovna prava

Povelja o osnovnim pravima Evropske unije predstavlja zakonski obavezujući dokument Evropske unije u oblasti prava. On navodi prava koja institucije Evropske unije i države članice moraju da poštuju u izradi i primeni zakona i politike Evropske unije.

Agenciji je to polazna osnova prilikom pružanja saveta zasnovanih na dokazima po pitanju garantovanja poštovanja osnovnih prava.

Prava navedena u Povelji su podeljena u šest grupa:

DOSTOJANSTVO

kao što je pravo zabrane ponižavajućeg tretmana

SOLIDARNOST

kao što je pravo na zdravstvenu zaštitu i odgovarajući medicinski tretman

SLOBODE

kao što je zaštita ličnih podataka

GRAĐANSKA PRAVA

kao što je pravo glasa na opštinskim izborima u mestu prebivališta

JEDNAKOST

kao što je pravo zabrane diskriminacije

PRAVDA

kao što je pravo na pravično suđenje

Šta mi radimo

Agencija za osnovna prava EU pruža institucijama Evropske unije i državama članicama nezavisne savete zasnovane na dokazima u oblasti osnovnih prava. Cilj rada Agencije je da doprinese obezbeđivanju potpunog poštovanja osnovnih prava širom Evropske unije.

Da bi se taj cilj ispunio, Agencija za osnovna prava EU obavlja sledeće zadatke:

- Prikupljanje i analiziranje informacija i podataka
- Pružanje pomoći i davanje stručnog mišljenja
- Informisanje i podizanje svesti o pravima

Zadaci Agencije su navedeni u zakonskom aktu o osnivanju Agencije za osnovna prava EU: Uredba Saveta br. 168/2007.

Zadaci Agencije za osnovna prava EU se ispunjavaju kroz savetovanje i saradnju sa partnerima. To omogućava Agenciji da:

- definiše oblasti svog delovanja kako bi osigurala da istraživanja koja sprovodi odgovaraju specifičnim nedostacima i potrebama u oblasti osnovnih prava;
- razmenjuje stručno mišljenje, koordinira istraživanja u različitim oblastima i zajednički radi na pružanju saveta Evropskoj uniji i državama članicama. Na taj način, Agencija za osnovna prava EU ostvaruje sinergiju, iskorišćava svoje resurse na najbolji mogući način i pruža podršku drugim telima iznošenjem jasnih stavova o načinu unapređenja zaštite osnovnih prava;
- obezbeđuje da njeni saveti i istraživanja dopru do kreatora politike na odgovarajućim nivoima vlasti i institucija Evropske unije.

Agencija za osnovna prava EU održava posebno bliske veze sa:

- Evropskom komisijom, Evropskim parlamentom i Svetom Evropske unije;
- drugim međunarodnim organizacijama kao što su Savet Evrope, Ujedinjene nacije (UN) i Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS);
- vladama, organizacijama civilnog društva, akademskim institucijama, telima za promovisanje ravnopravnosti i nacionalnim institucijama za ljudska prava.

Tela za ravnopravnost i nacionalne institucije za ljudska prava su državni organi koji promovišu zaštitu osnovnih prava u svojim zemljama. To uključuje sprovođenje istraživanja, podizanje svesti i pružanje saveta žrtvama o njihovim pravima.

Kako bi se osigurala bliska saradnja, svaka država članica Evropske unije imenuje nacionalnog oficira za vezu. Stalna komunikacija i redovni sastanci pomažu u stvaranju čvrstog partnerstva, što garantuje razmenu informacija i prepoznavanje nacionalnih potreba i njihovo zadovoljavanje.

Savet Evrope čini 47 država članica. Organi Saveta Evrope uključuju Evropski sud za ljudska prava koji donosi presude na osnovu Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Platforma o osnovnim pravima objedinjuje više od 300 organizacija civilnog društva širom Evropske unije koje se bave specifičnim pitanjima osnovnih prava. One iznose predloge u vezi sa godišnjim programom rada Agencije za osnovna prava EU i njenim godišnjim izveštajem.

Agencija za osnovna prava EU ima specifičnu saradnju sa Savetom Evrope, sa sedištem u Strazburu. U cilju međusobnog dopunjavanja u radu, Agencija usklađuje svoje aktivnosti sa aktivnostima Saveta Evrope, naročito u pogledu godišnjeg programa rada i saradnje sa civilnim društvom.

Kroz svoju Platformu o osnovnim pravima, Agencija se redovno savetuje sa velikim brojem organizacija civilnog društva. Ove organizacije su u mogućnosti da pruže podršku stručnjacima Agencije za osnovna prava EU u prepoznavanju problema sa kojima se građani Evropske unije susreću u svakodnevnom životu.

Delokrug rada

Institucije Evropske unije predlažu i usvajaju tematske oblasti rada Agencije za period od pet godina.

Glavne oblasti rada Agencije za osnovna prava EU uključuju diskriminaciju, dostupnost pravdi, rasizam i ksenofobiju, zaštitu podataka, prava žrtava zločina i prava deteta.

Budući da je Agencija za osnovna prava EU ustanovljena radi pružanja saveta Evropskoj uniji i državama članicama prilikom primene zakona i politike Evropske unije, Agencija ima pravo da se bavi isključivo pitanjima koja potpadaju pod nadležnost Evropske unije.

Uprkos činjenici da Agencija za osnovna prava EU nudi informacije pojedincima o tome kako i gde da ostvare svoja prava, ona ne može da ispituje žalbe pojedinaca niti da odlučuje o njima. U skladu sa mandatom, Agencija može isključivo da ukaže pojedincima na pravi put za ostvarivanje pomoći, na nacionalnom, evropskom i međunarodnom nivou.

„Nadležnost“ se odnosi na pitanje da li Evropska unija ima zakonska ovlašćenja da deluje u određenoj oblasti politike.

Kako mi to radimo

Istraživanje i prikupljanje podataka

Agencija za osnovna prava EU ima zadatak da prikuplja „objektivne, pouzdane i uporedive“ informacije i podatke. Prvenstveno sprovodi istraživanja o određenim temama širom Evropske unije umesto da nadgleda i ocenjuje pojedinačne države članice.

Bavljenje svim ili pojedinim državama članicama Evropske unije omogućava uporednu analizu koja identifikuje postojeće teškoće i korisna iskustva na polju specifičnih osnovnih prava širom Evropske unije.

Istraživanje Agencije za osnovna prava EU obično se odnosi na pitanje specifičnih osnovnih prava širom Evropske unije – jedan primer je izveštaj *Homofofobija, transfobija i diskriminacija na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta u državama članicama Evropske unije* (2010).

Agencija često prikuplja podatke o **zaštiti osnovnih prava u zakonskom okviru** država članica i dostavlja pravne analize. Izvori informacija obuhvataju instrumente zakonodavstva, sudske presude i akademska tumačenja. Primer toga je izveštaj Agencije *Dostupnost pravdi u Evropi: pregled izazova i šansi* (2011).

Metodologija istraživanja se odnosi na način prikupljanja i analiziranja informacija i podataka. Metodologije koje Agencija za osnovna prava EU koristi su osmišljene tako da osiguraju tačnost i pouzdanost prikupljenih podataka u najvećoj mogućoj meri.

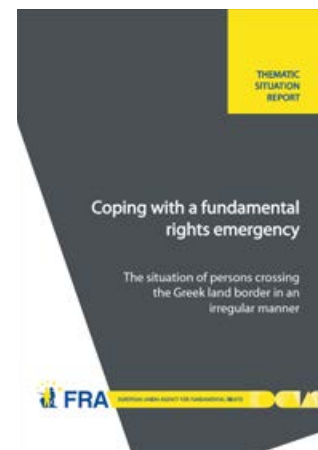

Kako bi obezbedila sveobuhvatan pregled stanja na terenu, Agencija za osnovna prava EU koristi kombinaciju pravne analize i podataka o svakodnevnim iskustvima pojedinaca na terenu. Sekundarno istraživanje je komplementarno sa društveno-istraživačkim radom na terenu kroz korišćenje anketa ili intervjuja, ili kroz analizu postojećih podataka.

Na primer, anketa Evropske unije o manjinama i diskriminaciji (EU-MIDIS) obuhvatila je 23.500 ispitanika iz odabranih grupa imigranata i pripadnika nacionalnih manjina u svih 27 država članica Evropske unije.

Rezultati ankete omogućili su Agenciji da ustanovi korisne i relevantne pokazatelje diskriminacije kao što je procenat žrtava diskriminacije ili zločina na osnovu rasne pripadnosti. Kao posledica toga, utvrđeni su nivoi diskriminacije u različitim državama kojima su izložene različite etničke manjine.

U izvesnim slučajevima, Agencija može da **podnese izveštaj o kritičnoj situaciji** po pitanju osnovnih prava u nekoj državi članici, ukoliko je to u okviru njenog mandata i ima uticaj na Evropsku uniju. Na primer: *Rešavanje kritične situacije po pitanju osnovnih prava– Slučaj ilegalnog prelaska grčke kopnene granice. Tematski izveštaj o situaciji (2011).*

Dok eksperti Agencije biraju odgovarajuću metodologiju za određeni projekat, stvarno prikupljanje podataka i informacija na nivou države uglavnom vrše eksperti van Agencije koji pribavljaju specifične informacije. Odabir spoljnih saradnika na istraživanju se vrši na osnovu objektivnog i temeljnog izbornog postupka.

Veliki deo istraživanja Agencije za osnovna prava EU zasniva se na podacima i informacijama prikupljenim putem njene mreže nacionalnih koordinatora (fokalnih tačaka), pod nazivom FRANET, koja se sastoji od timova eksperata u oblasti osnovnih prava u svakoj od država članica Evropske unije. Službenici Agencije za osnovna prava EU oslanjaju se na prikupljene podatke i informacije i analiziraju ih.

Agencija takođe ima Naučni komitet, sastavljen od nezavisnih spoljnih eksperata, koji garantuje kvalitet njenog rada.

Naučni komitet je sastavljen od 11 visoko kvalifikovanih, nezavisnih eksperata u oblasti osnovnih prava iz cele Evropske unije. Upravni odbor Agencije za osnovna prava EU vrši odabir ovih eksperata na osnovu mišljenja Evropskog parlamenta.

Više informacija o metodologijama istraživanja Agencije za osnovna prava EU možete pronaći u odgovarajućem letku pod nazivom *Istraživanje Agencije: pružanje jasnih, uporedivih podataka i analiza.*

Pomoć i davanje stručnog mišljenja

Agencija za osnovna prava EU pruža „pomoć i stručno mišljenje“ institucijama Evropske unije i državama članicama kako bi im pružila podršku u „punom poštovanju osnovnih prava“ prilikom izrade i sprovođenja zakona Evropske unije.

Agencija zasniva predmet svog istraživanja na potrebama koje su utvrdile zainteresovane strane. Podaci koje prikuplja usmereni su na oblasti u kojima su donosiocima odluka potrebni dokazi kako bi kreirali politike i zakonodavstva. To takođe omogućava Agenciji da usmeri svoja istraživanja na probleme iz stvarnog života sa kojima se ljudi svakodnevno suočavaju.

Na osnovu dokaza prikupljenih tokom istraživanja kao i na osnovu stručnog mišljenja po pitanju osnovnih prava, Agencija dostavlja mišljenja i zaključke institucijama Evropske unije i državama članicama o tome kako da osiguraju poštovanje osnovnih prava u praksi prilikom izrade i primene zakonodavstva i politike.

Agencija za osnovna prava EU se neprekidno konsultuje sa zainteresovanim stranama u svim projektima kako bi utvrdila najbolji način da im pruži savet i da im pomogne u unapređivanju poštovanja osnovnih prava. U zavisnosti od vrste problema koje utvrdi Agencija i potreba koje iznesu zainteresovane strane, saveti i pomoć se pružaju na različite načine.

- **Izveštaji** – Agencija za osnovna prava EU dostavlja institucijama Evropske unije i državama članicama podatke i dokaze prikupljene putem društveno-pravnih istraživanja i analiza, zajedno sa mišljenjima i zaključcima o tome kako da se osigura viši stepen poštovanja osnovnih prava.
- **Zahtev od strane institucija Evropske unije** – Institucije Evropske unije mogu zvanično da zatraže od Agencije za osnovna prava EU da formuliše mišljenja o specifičnim tematskim pitanjima ili da dostavi pravnu analizu zakonskih propisa ili zakonskih predloga po pitanju osnovnih prava. Na primer, Evropski parlament je 2011. godine zatražio od Agencije mišljenje u vezi sa predloženom Direktivom o korišćenju podataka iz Evidencije imena putnika.
- **Zahtev od strane države članice Evropske unije** – Država članica EU može da zatraži od Agencije da dostavi informacije ili podatke koji bi joj pomogli u unapređivanju poštovanja osnovnih prava u oblastima koje potpadaju pod nadležnost Evropske unije.
- **Materijal za obuku i programi obuke** – Jedan od primera je Priručnik o Evropskom zakonu o zabrani diskriminacije (2011), izrađen u saradnji sa Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu, koji predstavlja vodič kroz Zakon o zabrani diskriminacije namenjen pravnicima.
- **Pozitivna iskustva** – Agencija za osnovna prava EU takođe prikuplja i razmenjuje „pozitivna iskustva” među državama članicama Evropske unije, što ima naročito povoljan uticaj na osnovna prava. To državama članicama pruža šansu da jedne od drugih saznaju više o uspešnim modelima i rešenjima za zajedničke probleme.

Informisanje i podizanje svesti o pravima

Agencija za osnovna prava EU nastoji da poboljša stanje na terenu. Uz već navedene forme pružanja pomoći, ona to čini i kroz podizanje svesti o osnovnim pravima u javnosti i među određenim profesijama koje igraju važnu ulogu u ostvarivanju naših prava ili imaju uticaj na njih kao što su nastavnici, stručnjaci u oblasti medija, policajci i pravnici.

Informacije o Agenciji za osnovna prava EU i njenom radu

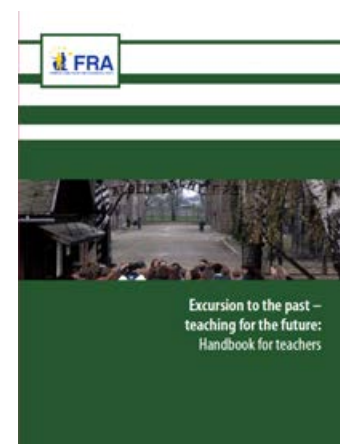
Pored **štampanih publikacija i informacionih štandova** na ključnim događajima, Agencija za osnovna prava EU maksimalno koristi širok spektar **onlajn kanala komunikacije**. To uključuje veb sajt Agencije i prisustvo na društvenim mrežama *Facebook, Twitter, LinkedIn* i *YouTube*.

Agencija za osnovna prava EU objavljuje mesečni **e-Newsletter** za koji možete da se prijavite na sledećoj adresi: information@fra.europa.eu.

Agencija za osnovna prava EU takođe nudi mogućnost grupnih poseta tokom kojih posetioci mogu da se upoznaju sa osnovnim pravima u Evropskoj uniji kao i sa radom Agencije. Za dodatne informacije pišite na adresu: visit@fra.europa.eu.

Materijal za podizanje svesti o pravima

Agencija za osnovna prava EU izdaje raznovrstan **materijal** koji stručnjacima može da posluži kao smernica u radu na pitanjima osnovnih prava. Primeri toga su *Izlet u prošlost – lekcija za budućnost: Priručnik za nastavnike* (2011), koji pomaže nastavnicima u predavanjima o holokaustu i ljudskim pravima, i *Alat za razvrstavanje medijskog sadržaja* izrađen u saradnji sa Evropskom radiodifuznom unijom, koji ima za cilj da informiše javne medijske servise kako da bolje prikažu raznoliko evropsko društvo prilikom izveštavanja o manjinskim pitanjima.

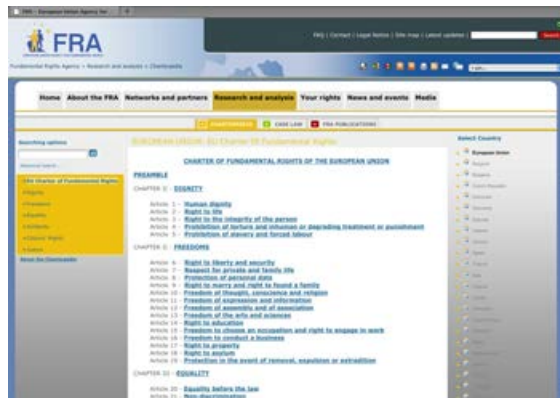
Agencija za osnovna prava EU izdaje **Zabavni školski dnevnik (S’Cool Agenda) za tinejdžere**. On pruža osnovne činjenice o osnovnim pravima i ujedno služi kao školski kalendar.

Kreatori politike, istraživači, pravni eksperti i šira javnost mogu da pristupe bazi podataka o precedentnom pravu Agencije za osnovna prava EU, koja sadrži zbirku nacionalnih i evropskih sudskih predmeta koji se tiču osnovnih prava.

Informacije o Povelji o osnovnim pravima Evropske unije

Agencija za osnovna prava EU objavljuje materijal o Povelji o osnovnim pravima Evropske unije kao što je **Charterpedia** – alat jednostavan za korišćenje koji omogućava korisnicima da saznaju više o pravima garantovanim Poveljom. Charterpedia predstavlja sveobuhvatnu zbirku međunarodnih, evropskih i nacionalnih ustavnih zakona o osnovnim pravima, povezanih linkovima sa temama, naslovima i članovima Povelje kojima se lako pristupa sa veb sajta Agencije za osnovna prava EU.

Osim toga, Agencija za osnovna prava EU je razvila **aplikaciju o Povelji o osnovnim pravima za mobilne uređaje** kao što su pametni telefoni (smartphones) i tableti. Ova aplikacija je dostupna na veb sajtu Agencije za osnovna prava EU.

Kontaktirajte nas

Posetite našu internet stranicu kako biste saznali više o Agenciji za osnovna prava EU. Ovde možete da pratite aktivnosti Agencije za osnovna prava EU uključujući i projekte, događaje i publikacije:

- <http://fra.europa.eu>
- twitter.com/EURightsAgency
- www.facebook.com/fundamentalrights
- www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
- www.youtube.com/user/EUAgencyFRA

Da biste nas kontaktirali, prijavili se za naš mesečni e-Newsletter ili zakazali grupnu posetu Agenciji za osnovna prava EU, možete nam pisati na:

- information@fra.europa.eu

Takođe, možete nas kontaktirati putem pošte, telefona ili faksa:

FRA – European Union Agency for Fundamental Rights

Schwarzenbergplatz 11
1040 Vienna Austria

Tel: +43 (1) 580 30 0
Fax: +43 (1) 580 30 699

Informišite se o Evropskoj uniji u Srbiji

INFORMACIONI CENTAR EVROPSKE UNIJE

Dečanska 1 (Dom omladine)
11000 Beograd, Srbija
Pon - pet: 10:00 – 19:00
Sub: 10:00 – 15:00

T: +381 11 322 9922

E: info@euinfo.rs

W: www.euinfo.rs

Facebook: [euinfo.rs](https://www.facebook.com/euinfo.rs)

Twitter: [euicbg](https://twitter.com/euicbg)

YouTube: [euicbg](https://www.youtube.com/euicbg)

DELEGACIJA EVROPSKE UNIJE U REPUBLICI SRBIJI

Avenija 19a, Vladimira Popovića 40/V
11070 Novi Beograd, Srbija

T: +381 11 308 3200

E: delegacija-serbia@eeas.europa.eu

W: www.europa.rs

POMOZIMO DA OSNOVNA PRAVA POSTANU REALNOST ZA SVE GRAĐANE EVROPSKE UNIJE

Osnovna prava utvrđuju minimum standarda kako bi se osiguralo dostojanstveno ophođenje prema svakom licu. Ova prava su utvrđena u **Povelji o osnovnim pravima Evropske unije**, koja je pravno obavezujuća za institucije Evropske unije i svih 27 država članica Evropske unije prilikom primene zakonodavstva EU. Poglavlja Povelje – Dostojanstvo, Slobode, Jednakost, Solidarnost, Građanska prava, Pravda i Opšte odredbe – navode prava, slobode i načela koja priznaje Evropska unija.

Agencija za osnovna prava Evropske unije (FRA), osnovana 2007. godine, pruža Evropskoj uniji i njenim državama članicama pomoć i stručno mišljenje po pitanju osnovnih prava.

FRA – European Union Agency for Fundamental Rights
Schwarzenbergplatz 11
1040 Vienna
Austria

Tel: +43 (1) 580 30 - 0
Fax: +43 (1) 580 30 - 699

information@fra.europa.eu
<http://fra.europa.eu>
twitter.com/EURightsAgency
www.facebook.com/fundamentalrights
www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
www.youtube.com/user/EUAgencyFRA

Publications Office

doi: 10.2871/40144

ISBN – 978-92-9238-129-5

9 789292 138129 5